حلسه ۴

ابتدا دو نکته:

جلسه قبل فقط اندازه گیریهای گسسته در نظر گرفته شد. در اصل یک اندازه گیری کوانتمی می تواند پیوسته نیز باشد. به این معنی که مجموعه مقادیر حاصل اندازه گیری می تواند یک مجموعه ی نامتناهی و در واقع ناشمارا باشد. ولی توجه کنید که وقتی بحث محاسبه (computing) و انجام آزمایش در میان است، به خاطر وجود خطا فقط اندازه گیریهای گسسته را در نظر می گیریم. توجه کنید که این نکته حتی در مورد اندازه گیریهای کلاسیک نیز برقرار است.

نکتهی دوم اینکه تحول زمانی یک سیستم در صورتی با عملگرهای یکانی بیان میشود که «بسته» باشد، یعنی با دنیای خارج برهم کنش نداشته باشد. در جلسات آینده تحول زمانی یک سیستم دلخواه که لزوماً بسته نیست را بررسی خواهیم کرد.

POVM 1

اندازه گیری کوانتومی دارای دو مؤلفه است:

۱) حاصل اندازه گیری با یک توزیع احتمال مشخص می شود.

۲) بعد از اندازه گیری حالت سیستم تغییر می کند و به اصطلاح collapse می کند.

یک اندازہ گیری با عملگرهای $\mathcal{H} o \mathcal{H}$ دادہ می شود که

$$\sum_{i} M_i^{\dagger} M_i = I_{\mathcal{H}}.$$

نتیجه اندازه گیری با احتمال $p(i) = \langle \Psi | M_i^\dagger M_i | \Psi \rangle$ برابر i است و در این صورت حالت سیستم به

$$\frac{M_i|\Psi\rangle}{\langle\Psi|M_i^\dagger M_i|\Psi\rangle}$$

تغییر می کند.

فرض کنید در یک مسأله فقط مؤلفهی اول اندازه گیری برای ما مهم باشد. یعنی فقط توزیع احتمال نتیجه اندازه گیری را می خواهیم بدانیم، و تغییر سیستم بعد از اندازه گیری در جواب مسأله ظاهر نمی شود. در این صورت به جای فرمول بندی

اندازه گیری که در بالا به آن شاره شد، بهتر است از فرمول بندی جدیدی که به آن اندازه گیری POVM گفته می شود استفاده کرد.

عملگرهای خطی E_i را به این صورت تعریف کنید :

$$E_i = M_i^{\dagger} M_i : \mathcal{H} \to \mathcal{H}.$$

در این صورت

$$p(i) = \langle \Psi | M_i^{\dagger} M_i | \Psi \rangle = \langle \Psi | E_i | \Psi \rangle.$$

یعنی p(i) را مستقیماً میتوان بر حسب E_i به دست آورد.

 $:E_i$ خواص

$$E_i \geq 0$$
 (1)

$$\sum_{i} E_{i} = I$$
 (٢)

به این عملگرها POVM) Positive Operator Valued Measure) می گویند.

سوال: آیا برای هر مجموعه دلخواه از E_i ها که دو خاصیت بالا را داشته باشد می توان M_i های متناظر را پیدا کرد که داشته باشیم: $E_i = M_i^\dagger M_i$

جواب: چون $E_i = E_i^{1/2}$ بنابراین $E_i = E_i^{1/2}$ وجود دارد و هرمیتی است. حال اگر قرار دهیم خواب: $E_i = M_i^\dagger M_i$

در نتیجه فرمول بندی اندازه گیری POVM معادل فرمول بندی قبلی است. تنها تفاوت این است که در اندازه گیری POVM تغییر حالت سیستم بعد از اندازه گیری را نمی توانیم محاسبه کنیم. در این درس با مسألههای مختلفی برخورد خواهیم کرد که در آنها تغییر حالت سیستم در اندازه گیری مهم نیست و لذا از فرمول بندی POVM استفاده می شود.

مثال: مجموعه عملگرهای

$$\{E_0 = |0\rangle\langle 0|, E_1 = |1\rangle\langle 1|\}$$

را برای یک کیوبیت در نظر بگیرید. اگر تعریف کنیم

$$\{M_0 = |0\rangle\langle 0|, M_1 = |1\rangle\langle 1|\}, \quad \{N_0 = |+\rangle\langle 0|, N_1 = |-\rangle\langle 1|\},$$

که در آن
$$|\pm
angle=rac{1}{\sqrt{2}}(|0
angle\pm|1
angle$$
 می بینیم که

$$E_i = M_i^{\dagger} M_i = N_i^{\dagger} N_i.$$

بنابر این به یک مجموعه از $\{M_i\}$ ها میتوان $\{M_i\}$ های مختلفی را نسبت داد. به طور کلی $\{M_i\}$ و $\{U_iM_i\}$ که در آن $\{U_iM_i\}$ ها ماتریسهای یکانی دلخواه هستند، به یک مجموعه از عملگرهای POVM منجر می شوند.

مثال: (تمیز دادن حالات کوانتمی) فرض کنید یک سیستم فیزیکی به طور تصادفی در یکی از حالات کوانتمی) فرض کنید یک سیستم فیزیکی به طور تصادفی در یکی از حالات کوانتمی اندازه گیری انجام قرار داده شده است و ما میخواهیم تشخیص دهیم کدام حالت. برای این کار میتوانیم روی سیستم یک اندازه گیری یک اندیس $1 \leq i \leq k$ باشد، که در این صورت حدس میزنیم که حالت سیستم لوده است. حال سؤال این است که چه اندازه گیریی انجام دهیم که احتمال درست حدس زدن ما بیشینه شود.

توجه کنید که در این مسأله تغییر حالت سیستم بعد از اندازه گیری برای ما مهم نیست. لذا بهتر است که از فرمول بندی POVM استفاده کنیم. پس عملگرهای $E_1,...,E_k$ را با خواص و $E_i = I$ و $E_i = I$ و می گیریم و سیستم را با این POVM اندازه می گیریم. حاصل اندازه گیری i معادل حدس $|\psi_i\rangle$ است. پس احتمال حدس درست را می توان محاسبه کرد:

$$Pr[$$
 حدس درست $]=\sum_{i=1}^k Pr[$ باشد $|\psi_i\rangle$ باشد $]\cdot Pr[$ حدس درست $]\cdot Pr[$ حدس درست $|\psi_i\rangle$ باشد $]=\sum_{i=1}^k rac{1}{k} Pr[$ حدس درست $]$.

حال توجه کنید که اگر حالت سیستم $|\psi_i\rangle$ باشد، حدس درست معادل این است که حاصل اندازه گیری i باشد که این با احتمال $|\psi_i\rangle$ اتفاق میافتد. در نتیجه داریم

$$Pr[$$
 حدس درست $]=rac{1}{k}\sum_{i=1}^{k}\langle\psi_{i}|E_{i}|\psi_{i}
angle.$

بنابراین برای بیشینه کردن احتمال حدس درست باید

$$\max \frac{1}{k} \sum_{i} \langle \psi_i | E_i | \psi_i \rangle$$

را با شرایط $0 \geq i$ و $E_i = I$ و کساب کنیم. جواب این مساله در حالت کلی فرم بسته ندارد.

۲ توضیح بیشتر اصل چهارم

دو کیوبیت A و B را در نظر بگیرید. \mathcal{H}_A و \mathcal{H}_B فضای هیلبرت معادل هر کدام از این کوبیتها با پایههای \mathcal{H}_A دو کیوبیت برابر و \mathcal{H}_B نمایش داده می شود. طبق اصل چهارم فضای هیلبرت متناظر با سیستم ترکیبی این دو کیوبیت برابر است با:

$$\mathcal{H}_{AB}=\mathcal{H}_{A}\otimes\mathcal{H}_{B}.$$

که با پایهی متعامد یکهی

$$\{|0\rangle_A\otimes|0\rangle_B,|0\rangle_A\otimes|1\rangle_B,|1\rangle_A\otimes|0\rangle_B,|1\rangle_A\otimes|1\rangle_B\}=\{|00\rangle_{AB},|01\rangle_{AB},|10\rangle_{AB},|11\rangle_{AB}\}$$

مشخص می شود. دقت کنید که در این نمادگذاری ترتیب مهم است و اول عضو فضای A را می نویسیم .

هر هم ورت اگر الله مورت ترکیب خطی از چهار عضو مجموعه ی بالا است. اگر الله مورت ترکیب خطی از چهار عضو مجموعه ی بالا است. اگر الله مورت ترکیب خطی از چهار عضو separable state یا product state گفته می شود. $|\psi\rangle_{AB}=|v\rangle_{A}\otimes|w\rangle_{B}$ فقته می شود. اگر چنین نمایشی برای $|\psi\rangle_{AB}$ وجود نداشته باشد به آن حالت درهم تنیده entangled state می گویند.

به عنوان مثال

$$\frac{1}{\sqrt{2}}(|00\rangle+|01\rangle)=\frac{1}{\sqrt{2}}|0\rangle_{A}\otimes(|0\rangle_{B}+|1\rangle_{B})$$

حالت ضربی و

$$\frac{1}{\sqrt{2}}(|00\rangle + |11\rangle)$$

حالت درهم تنیده است.

در واقع حالت ضربی حالتی است که عدد اشمیت (Schmidt number) آن 1 باشد. توجه کنید که طبق قضیه ی در واقع حالت ضربی حالتی است که عده اشمیت Schmidt decomposition هر عضو دلخواه $|\psi\rangle_{AB}\in\mathcal{H}_{AB}=\mathcal{H}_A\otimes\mathcal{H}_B$ و عضو دلخواه اسمیت اسمیت عضو دلخواه دلخواه و دلخواه به صورت به

$$|\psi\rangle_{AB} = \sum_{i=0}^{d-1} \lambda_i |v_i\rangle_A |w_i\rangle_B$$

 λ_i نمایش داد که λ_i ها نامنفی باشند و $\{|v_i\rangle\}$ و $\{|v_i\rangle\}$ ها پایه متعامد یکه برای به ترتیب A_B و باشند. تعداد های ناصفر یک کمیت خوش تعریف است و به آن عدد اشمیت حالت $|\psi\rangle_{AB}$ گویند. در این صورت یک حالت ضربی است اگر و فقط اگر عدد اشمیت آن یک باشد.

اندازه گیری روی بخشی از یک سیستم ترکیبی: فرض کنید بخواهیم یک اندازه گیری روی بخش A از یک سیستم دو بخشی AB انجام دهیم. اندازه گیری روی A با عملگرهای

$$M_i:\mathcal{H}_A\to\mathcal{H}_A$$

AB با شرط $\sum_i M_i^\dagger M_i = I_{\mathcal{H}_A}$ مشخص می شود. در این صورت عملگرهای اندازه گیری متناظر روی سیستم

$$N_i^{AB} = M_i^A \otimes I^B$$

هستند. توجه کنید که شرط تمامیت برای N_i ها برقرار است:

$$\sum_{i} N_{i}^{\dagger} N_{i} = \sum_{i} (M_{i} \otimes I)^{\dagger} (M_{i} \otimes I) = \sum_{i} (M_{i}^{\dagger} \otimes I) (M_{i} \otimes I)$$
$$= \sum_{i} (M_{i}^{\dagger} M_{i} \otimes I) = (\sum_{i} M_{i}^{\dagger} M_{i}) \otimes I$$
$$= I^{A} \otimes I^{B} = I^{AB}.$$

احتمال رخ دادن حالت i برابر است با

$$p(i) = \langle \psi | N_i^{\dagger} N_i | \psi \rangle = \langle \psi | M_i^{\dagger} M_i \otimes I | \psi \rangle$$

و بعد از اندازه گیری حالت سیستم به

$$N_i|\psi\rangle = M_i \otimes I|\psi\rangle$$

تغییر می کند.

اگر حالت سیستم ضربی باشد: $|\psi\rangle_{AB}=|v\rangle_{A}\otimes|w\rangle_{B}$ داریم

$$p(i) = \langle v |_A \langle w |_B (M_i^{\dagger} M_i) \otimes I_B | v \rangle_A | w \rangle_B$$
$$= \langle v | M_i^{\dagger} M_i | v \rangle \langle w | I | w \rangle$$
$$= \langle v | M_i^{\dagger} M_i | v \rangle,$$

و حالت سيستم به

$$N_i|v\rangle|w\rangle = (M_i|v\rangle)\otimes|w\rangle$$

تغییر می کند. یعنی در حالت ضربی، وقتی اندازه گیریی بر روی یک بخش از سیستم انجام می شود، نه توزیع احتمال حاصل و نه تغییر حالت هیچ کدام به بخشهای دیگر ارتباطی ندارد.

برعكس، اگر حالت سيستم تركيبي درهم تنيده باشد، مثلا

$$|\psi\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|00\rangle + |11\rangle)$$

و اندازه گیری $\{M_0=|0
angle\langle 0|,M_1=|1
angle\langle 1|\}$ را روی سیستم اول اعمال کنیم، داریم:

$$p(0) = \frac{1}{2} (\langle 00| + \langle 11|) (|0\rangle\langle 0| \otimes I) (|00\rangle + |11\rangle)$$

$$= \frac{1}{2} [\langle 00| (|0\rangle\langle 0| \otimes I) |00\rangle + \langle 00| (|0\rangle\langle 0| \otimes I) |11\rangle + \langle 11| (|0\rangle\langle 0| \otimes I) |00\rangle + \langle 11| (|0\rangle\langle 0| \otimes I) |11\rangle]$$

$$= \frac{1}{2} \langle 00| (|0\rangle\langle 0| \otimes I) |00\rangle = \frac{1}{2}.$$

و اگر حاصل اندازهگیری 0 باشد تغییر سیستم

$$M_0^A \otimes I |\Psi\rangle_{AB} = \frac{1}{2} |0\rangle |0\rangle$$

خواهد بود. توجه کنید که در این حالت سیستم B نیز تغییر می کند.

اگر در سیستم ترکیبی AB سیستم A تحت تحول زمانی U_A باشد، عملگر تحول زمانی متناظر روی سیستم ترکیبی $U_A\otimes I_B$

است.

(1993) Teleportation Y

 $|v\rangle_S=|v\rangle_S=0$ در اختیار دارد و می خواهد آن را به باب منتقل کند. فرض کنید کیوبیت S در حالت S در حالت و آلیس و باب از آن مطلع نیستند. اگر بین آلیس و باب یک کانال وجود داشت که به وسیله ی آن می توانستند کیوبیت (اطلاعات کوانتمی) انتقال دهند، مسأله انتقال S ساده بود (کافی بود آلیس کوبیت خود را در ورودی کانال قرار دهد). ولی فرض کنید که بین آنها فقط یک کانال برای انتقال اطلاعات کلاسیک (مانند تلفن معمولی) وجود دارد. سؤال این است که آیا در این صورت نیز انتقال S امکان پذیر است یا خیر.

فرض کنید که آلیس و باب هر کدام یک کیوبیت دیگر دارند که مستقل از S در حالت درهم تنیده ی

$$|\Phi^{+}\rangle_{AB} = \frac{1}{\sqrt{2}}(|00\rangle + |11\rangle)$$

آماده سازی شدهاند. پس در کل سه کیوبیت داریم. کیوبیتهای S و A در دست آلیس هستند و کیوبیت B در دست باب.

 $\mathcal{B}=\{|\Phi^+
angle, |\Phi^angle, |\Psi^+
angle, |\Psi^angle\}$ حال پایهی متعامد یکهی بل (Bell basis) را برای فضای دو کیوبیتی در نظر بگیرید: که در آن

$$|\Phi^{\pm}\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|00\rangle \pm |11\rangle), \quad |\Psi^{\pm}\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|01\rangle \pm |10\rangle).$$

توجه کنید که داریم:

$$|00\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|\Phi^{+}\rangle + |\Phi^{-}\rangle), \quad |11\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|\Phi^{+}\rangle - |\Phi^{-}\rangle),$$

$$|01\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|\Psi^{+}\rangle + |\Psi^{-}\rangle), \quad |10\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|\Psi^{+}\rangle - |\Psi^{-}\rangle).$$

حال سیستم ترکیبی هر سه کیوبیت در حالت $|v
angle_S \otimes |\Phi^+
angle_{AB}$ است که اگر SA را در پایهی بل بنویسیم داریم:

$$|v_{s}\rangle \otimes |\Phi^{+}\rangle_{AB} = \frac{1}{\sqrt{2}} \Big[\alpha |00\rangle_{SA} |0\rangle_{B} + \alpha |01\rangle_{SA} |1\rangle_{B} + \beta |10\rangle_{SA} |0\rangle_{B} + \beta |11\rangle_{SA} |1\rangle_{B} \Big]$$

$$= \frac{1}{2} \Big[\alpha \left(|\Phi^{+}\rangle + |\Phi^{-}\rangle \right)_{SA} |0\rangle_{B} + \alpha (|\Psi^{+}\rangle + |\Psi^{-}\rangle)_{SA} |1\rangle_{B}$$

$$+ \beta (|\Psi^{+}\rangle - |\Psi^{-}\rangle)_{SA} |0\rangle_{B} + \beta (|\Phi^{+}\rangle - |\Phi^{-}\rangle)_{SA} |1\rangle_{B} \Big]$$

$$= \frac{1}{2} \Big[|\Phi^{+}\rangle_{SA} (\alpha |0\rangle + \beta |1\rangle)_{B} + |\Phi^{-}\rangle_{SA} (\alpha |0\rangle - \beta |1\rangle)_{B}$$

$$+ |\Psi^{+}\rangle_{SA} (\alpha |1\rangle + \beta |0\rangle)_{B} + |\Psi^{-}\rangle_{SA} (\alpha |1\rangle - \beta |0\rangle)_{B} \Big]$$

اگر ماتریسهای پائولی را به صورت زیر تعریف کنیم

$$\hat{\sigma_x} = \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}, \quad \hat{\sigma_z} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix},$$

خواهيم داشت

$$|v\rangle_S \otimes |\Phi^+\rangle_{AB} = \frac{1}{2} \Big[|\Phi^+\rangle_{SA} |v\rangle_B + |\Phi^-\rangle_{SA} \otimes \hat{\sigma_z} |v\rangle_B + |\Psi^+\rangle_{SA} \otimes \hat{\sigma_x} |v\rangle_B + |\Psi^-\rangle_{SA} \otimes \hat{\sigma_x} \hat{\sigma_z} |v\rangle_B \Big].$$

فرض کنیم آلیس دو کیوبیتی که در اختیار دارد، یعنی SA را در پایه ی بل اندازه گیری کند. در این صورت عملگرهای اندازه گیری آلیس برابرند با

$$M_1 = |\Phi^+\rangle\langle\Phi^+|, \quad M_2 = |\Phi^-\rangle\langle\Phi^-|,$$

$$M_3 = |\Psi^+\rangle\langle\Psi^+|, \quad M_4 = |\Psi^-\rangle\langle\Psi^-|.$$
 (1)

اگر برای مثال حاصل اندازه گیری آلیس M_1 باشد، با توجه به محاسبات فوق سیستم به حالت زیر تغییر می کند:

$$(M_1^{SA} \otimes I^B) |v\rangle_S \otimes |\Phi^+\rangle_{AB} = (|\Phi^+\rangle \langle \Phi^+|^{SA} \otimes I^B) |v\rangle_S \otimes |\Phi^+\rangle_{AB} = \frac{1}{2} |\Phi^+\rangle_{SA} |v\rangle_B.$$

یعنی کیوبیت باب به حالت $|v\rangle$ تغییر پیدا می کند. در واقع بسته به حاصل اندازه گیری آلیس، تغییر کیوبیت باب به صورت زیر خواهد بود:

$$M_1 \Longrightarrow |v\rangle, \quad M_2 \Longrightarrow \hat{\sigma_z}|v\rangle,$$

$$M_3 \Longrightarrow \hat{\sigma_x}|v\rangle, \quad M_4 \Longrightarrow \hat{\sigma_x}\hat{\sigma_z}|v\rangle$$

حال فرض کنید که آلیس بعد از انجام اندازه گیری، حاصل را با تلفن به باب گزارش دهد. در این صورت باب با توجه تناظر فوق می تواند وارون ماتریس پائولی مناسب را بر کیوبیت خود اعمال و حالت $|v\rangle$ را بدست می آورد. نکته مهمی که در این جا وجود دارد این است که ماتریسهای پائولی یکانی هستند و در نتیجه متناظر با یک تحول زمانی. لذا طبق اصول مکانیک کوانتمی اعمال آنها برای باب امکان پذیر است.

توجه کنید که در این پروتکل اندازه گیری آلیس چهار حالت دارد. پس آلیس 2 بیت اطلاعات کلاسیک برای باب می فرستد. همچنین حالت $|\Phi^+\rangle_{AB}$ که آلیس و باب از قبل با هم قسمت کرده بودند یک واحد درهم تنیدگی یا ای-بیت (entanglement bit, ebit) نامیده می شود. به طور خلاصه

انتقال ۱ کیوبیت
$$\Longrightarrow$$
 (انتقال ۲ بیت) + (۱ ای-بیت)

(1992) Superdense Coding F

مسأله superdense coding دقیقاً برعکس teleportation است. در این مسأله آلیس و باب دو کیوبیت را مانند حالت قبل در حالت در هم تنیده ی

$$|\Phi^{+}\rangle_{AB} = \frac{1}{\sqrt{2}}(|00\rangle + |11\rangle)_{AB}$$

تقسیم کردهاند. آلیس 2 بیت کلاسیک دارد که میخواهد به باب منتقل کند. ولی کانال بین آنها یک کانال کوانتمی است. در اینجا نشان میدهیم که این کار با انتقال تنها 1 کیوبیت امکانپذیر است. در واقع

انتقال ۲ بیت
$$\Longrightarrow$$
 (انتقال ۱ کیوبیت) + (۱ ای-بیت)

نمادگذاری زیر را در نظر بگیرید

$$\sigma_{00} = I, \quad \sigma_{01} = \sigma_x,$$

$$\sigma_{10} = \sigma_z, \quad \sigma_{11} = \sigma_z \sigma_x.$$

توجه کنید که این چهار عملگر یکانی هستند. پس آلیس میتواند هر یک از آنها را بر کیوبیت خود (A) اثر دهد. داریم

$$\sigma_{00}^A \otimes I^B |\Phi^+\rangle = |\Phi^+\rangle, \quad \sigma_{10}^A \otimes I^B |\Phi^+\rangle = |\Phi^-\rangle,$$

$$\sigma_{01}^A \otimes I^B |\Phi^+\rangle = |\Psi^+\rangle, \quad \sigma_{11}^A \otimes I^B |\Phi^+\rangle = |\Psi^-\rangle.$$

پس نتیجه یکی از بردارهای پایه یبل می شود و از آنجا که این حالتها بر هم عمود هستند اگر آلیس بعد از اثر دادن عملگر σ_{ij} کیوبیت خود را برای باب بفرستد باب میتواند به طور دقیق تشخیص دهد که این دو کیوبیت در چه حالتی هستند و از آنجا می فهمد که آلیس کدام σ_{ij} را اثر داده است.

به طور دقیق تر، فرض کنید دو بیت آلیس $i,j\in\{0,1\}$ باشند. پروتکل این طور شروع می شود که آلیس $i,j\in\{0,1\}$ با باب علی می فرستد. حال باب یکانی است) را روی کیوبیت A اعمال می کند و بعد این کیوبیت را از طریق کانال کوانتمی برای باب می فرستد. حال باب دو کیوبیت A و B را در اختیار دارد و آنها را در پایه ی بل اندازه می گیرد (پس عملگرهای متناظر این اندازه گیری از رابطه می کیوبیت می آیند). از آنجا که چهار حالت a a بابد. a می دهد. پس باب از روی حاصل اندازه گیریش می تواند a را بیابد.